

(המשך עמוד 29)

מתאימה לפיתרון. אמנם, היא הגבירה את השינאה אל החייל הישראלי, הנראה לפלסטינים כקלגס קולוניאלי. "החרגים" האכזריים, הסיפורים על תנאיי הגיהנום במיתקני הכליאה, ההרג, פיצוץ בתים וגירוש המנהיגים — כל אלה שפכו שמן על המדורה.

אך באותה השעה עצמה גברה אצל הפלסטינים בישטחים הכבושים גם ההכרה כי בלא הסכם לא יתכן שיהיה

ההתקוממות הולידה תחושה חדשה של רחיפות. דור פלסטיני חדש דפק על שערי ההנהגה הפלסטינית הממוסדת והוותיקה, כשכליבו הגאווה של דור לוחם, הסובל והמחויק מעמד. הוא תבע מאש"ף בקול ברור ליתור לידיו את היוזמה המדינית הדרושה למציאת פיתרון. הגאווה החדשה של הפלסטינים, שעמדו בהצלחה במבחן אכזרי, מאפשרת להם להסכים לפשרה.

המלך חוסיין, שהסיק את המסקנה הנכונה מן המצב, ניתק את קשריו עם שיטחי פלסטיין, וכך פינה את הדרך לאש"ף ולראשי האינתיפאדה. נוצר חלל ריק, שיכול היה להתמלא רק על ידי ההנהגה הפלסטינית. המצב זעק ממש ליוזמה, והוא השפיע גם על הגורמים הפלסטיניים שהתנגדו בעבר ליוזמת השלום.

אף שלא תמו הוויכוחים במחנה הפלסטיני, יצרה בו האינתיפאדה אחרות חדשה, שלא היתה כמותה מזה שנים רבות. מסביב להנהגה, שנמרכזה עומד פת"ח, התלכדו הקומוניסטים משמאל והקנאים האיסלאמיים מימין, אהודי ברית-המועצות והשואפים להסדר עם ארצות-הברית.

מלבד קרמין של סוכנים סוריים, היה המחנה הפלסטיני מאוחד — וזהו תנאי מוקדם לתזוזה היסטורית.

מסביב לאש"ף התאחדו גם ראשי העולם הערבי. השליטים הערביים, המסוכסכים בינם לבין עצמם, ששילמו בעבר רק מס שפתיים לעניין הפלסטיני, נאלצים עכשיו על ידי דעת-הקהל שלהם לתמוך במאבק הפלסטיני בצורה מוחשית יותר. הם נתנו גיבוי לאסטרטגיה שהתגבשה באש"ף, המובילה לעבר הכרזה על

שעת-הכושר המסתמנת עתה לכינון השלום בין ישראל והעם הפלסטיני, יביא הדבר בכייה לדורות.

יש המאמינים כי שתי המעצמות פשוט יכפו פיתרון על העמים. זוהי אמונה נוחה, מפני שהיא פוטר את העמים עצמם מן האחריות. אך הפיתרון לא ייכפה. שתי המעצמות יכולות רק ליצור את האווירה המתאימה ולרחף את העמים. את השלום עצמו צריכים לספק העמים עצמם.

רעיון השלום הכפוי, המוכבב על ידי מעצמות זרות, טומן בחובו סכנות רבות. כי שלום כזה, שאינו נובע מרצונם החופשי ומשיכנוע פנימי של העמים, עומד על כרעית-רגל. הוא יכול ליפול ברגע שישתנו הנסיבות הבינלאומיות.

יתר על כן, טיבן של מעצמות גדולות — כמו של מעצמות קטנות — הוא שהן דואגות רק לעצמן. אם יכפו שתי המעצמות את השלום, הן יקטפו בעצמן את פירותיו.

הוויתורים שישראל תצטרך לעשות למען הפשרה לא יירשמו לזכותה, אלא לזכות המעצמות. התנאים של הסכם כזה יהיו בלי ספק רעים הרבה יותר לישראל מאשר בהסכם-שלום שיבוא בעיקבות יוזמת ישראל, במשאומתן יסיר בינה ובין ההנהגה הפלסטינית.

חור בנשמה

דבר בליכך מובן מאליו, עד כי הסירוב הישראלי להיכנס למשאומתן עם ההנהגה הפלסטינית נראה תמוה, ואף תימוהני. מי שאינו מוכן לשלם את המחיר — הוויתור על השטחים הכבושים, פטור מן ההתלבטות. אך מי שמוכן להתפשר, מדוע אינו מסוגל לעשות זאת?

יש מילחמה היסטורית בין שני עמים. משיב-כך צריך השלום להיעשות בין שני העמים. אין טעם לחפש גורם אחר לעשות עימו שלום.

יתכן כי היה נעים יותר לעשות שלום עם הולנדר או דנמארק. אולם לישראל אין מילחמה עם הולנדר ודנמארק. יש מילחמה בינה ובין העם הפלסטיני, ולכן מוכרח השלום להיעשות בין שני עמים אלה.

להכיר בעובדה שהם התכחשו לה מהרגע הראשון: שהיה בארץ עם פלסטיני, וכי ההתנחלות הציונית לא התקיימה בחלל ריק. כי ההכרה בעובדה זו מחייבת שינוי מכאיב בראיית-העבר ורזיוויה כללית בהערכת המיפעל הציוני. איש אינו אוהב להודות בחטא שעשה. האומה האמריקאית הרחיקה את העוללות הנוראות שעשתה לעמים האינדיאנים לפני 100 ו-200 שנים. אין היא מסוגלת להתמודד עם עברה ביושר גם עכשיו, אחרי שהגיעה מומן אל המנוחה ואל הנחלה. אין פלא שההתמודדות עם העבר הציוני, שהוא קרוב יותר, מכאיבה וקשה עוד יותר. על כן נחושה בישראל ההחלטה התת-הכרתית להדחיק אותו. זהו חור בנשמה הלאומית. אך אם לא היו פלסטינים בארץ לפני 100 שנה, מניין יצאו לפתע? מי שמכחישי את העבר, נאלץ להתכחש גם להווה. וזהו בדיוק מה שקורה למימסר הישראלי, גם מול פני האינתיפאדה.

תשובת הקדוש-ברוך-הוא

אלם בסוף תשמ"ח היה ברור לכל בר-דעת כי תקופת ההתחמקות מגיעה לקיצה.

רכבות ישראלים לובשי-מדים עברו השנה בשטחים הכבושים ונתקלו באינתיפאדה. זה הרגיו אותם, ורכים הגיבו באלימות שלוחת-דסן.

אך בבואם הביתה הם הביאו עימם הכרה חדשה של המציאות הפלסטינית. הם ידעו כי המצב הנוכחי אינו יכול להימשך, והם היפשו פיתרון.

למראית-עין התנגדה צמרת המדינה כאיש אחד למשאומתן עם אש"ף. תמונה שונה לגמרי הצטיירה בשיחות פרטיות. אישי-מפתח רבים בצמרת צה"ל, בצמרת הפקידות הממשלתית, בצמרת המיפלגות, האקדמיה והמשק, הורו באופן פרטי כי אין בעצם מנוס מן הפיתרון האחד המסתמן באופק: שלום עם הפלסטינים, שיביא להקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל.

כך נוצרה תמונה מוזרה. על פני השטח היה נדמה כאילו ישראל נמצאת בדרך להקשחה לאומנית, ואולי אף למישטר ימני-קיצוני. עיתונאים זרים,

חגורות כדורים וכפיות: לוחמים ערביים ב-1936 (שלישי מימין: פאוזי אליקאוקג'י). כובע-גרב: לוחמים יהודיים ב-1948

שהשיטחיות היא ליקאוקג'י, דיווחו על כך בתרחבה ובחדווה. אולם מתחת לפני השטח נוצרה זרימה ארטיית אך בטוחה בכיוון ההפוך.

תרמה לכך הראגה הגוברת לעתיד המדינה, לדמות צה"ל, לטיב המישטר ואיכות-החיים בה.

אפשר לתמצת את המציאות של ישראל בתום תשמ"ח באגדה: ויאמר אלוהים לישראל, ביום הולדתה ה-40: "הביע מישראל, ואמלאה".

ותאמר ישראל: "שלוש מישאלות כפי שמדינת תכלול את ארץ-ישראל השלמה. שתהיה מדינה יהודית. ושתהיה מדינה דמוקרטית".

ויאנח הקדוש-ברוך-הוא ויאמר: "זה יותר מדי, גם לריבונות-של-עולם. אבל אמלא שתי מישאלות מבין השלוש. בידך הבחירה".

וכך עומדת עתה הבחירה לפני ישראל. היא יכולה לבחור במדינה יהודית, שתכלול את ארץ-ישראל השלמה. פירוש הדבר גירוש 2.2 מיליון פלסטינים מישראל ומהשטחים הכבושים — פשע נגד האנושות שיוביל למילחמת-נצח ולשואה גרעינית — או הפיכת הפלסטינים לעם-עדרים, דבר שיהפוך את החיים במדינה לגיהנום אינסופי של טרור וטרור-נגדי, וכל הכרוך בכך: נטל כלכלי בלתי-נסבל, ירידה וחורבן חברתי.

היא יכולה לבחור במדינה דמוקרטית בארץ-ישראל השלמה. פירוש הדבר מדינה רובלאומית, בלי זהות ישראלית, שבה יהיו הפלסטינים לרוב תוך דור.

והיא יכולה לבחור במדינה יהודית דמוקרטית בחלק מארץ-ישראל, תוך חזרת השטחים הכבושים לעם הפלסטיני, כדי שיקים בהם את מדינתו הלאומית.

שאלת-השאלות אינה איך ליישב את הסיכסוך ההיסטורי בין שני העמים.

השאלה העמוקה ביותר היא: מה רוצה ישראל להיות? איזו מין מדינה? איזו מין אומה?

בסוף תשמ"ח, שנת ה-40 למדינה, היתה שאלה זו גלוויה יותר מאשר אי-פעם. יחד עם מיליוני הישראלים האחרים, התחבט בה אישי-השנה תש"ח, איש שנילד בארץ, המסמל את דורה.

מדינה פלסטינית וממשלה פלסטינית זמנית, כחלק מיוזמת-שלום פעילה.

רגע בשמיים

במיקרה או שלא במיקרה, אירעה האינתיפאדה בעיצומו של תהליך עולמי, שלא היה קשור בה במישרין.

אחת הסיבות שגרמו לעליית ההתקוממות בסוף 1987 היתה פגישתם של רונלד רגן ומיכאל גורבאצ'וב ברושינגטון, שבה לא עלתה הבעיה הפלסטינית על סדר-היום. מחלל זה תרם לייאוש, שפרץ את הסכר.

תהליך ההתקרבות בין ברית-המועצות וארצות-הברית נמשך במהלך כל השנה, ואין ספק שיימשך בשנים הבאות. אין הוא נובע משינויים של שני מנהיגים בלתי-רגילים — הקומיסאר הרוסי והנשיא הימני האמריקאי — אלא מצרכים עמוקים של שתי מעצמות-העל.

שתי המעצמות כורעות תחת נטל-החימוש. כתוצאה מכך הן מאבדות את מקומן בכלכלה העולמית, שהיא בסיס העוצמה המדינית והצבאית. באופן המיוחרי דרך כוכבה הטכנולוגי של יפן, שהפכה מעצמה כלכלית עולמית ראשונה במעלה. בין שתי המעצמות מתאחדת אירופה והופכת למעצמה כלכלית גדולה אף מארצות-הברית.

על כן חובה היא לשתי מעצמות-העל להפחית את נטל החימוש, ועל כן הן זוקקות להסכמה חובקת-עולם בנייהן.

עידן הסיכסוכים המקומיים, הנזונים מורייבות בין שתי המעצמות, חלה, לפחות זמנית. בזוי-אחריו מסתיימות המילחמות המקומיות. תורו של הסיכסוך הישראלי-פלסטיני יבוא בהכרח.

הרוב יוצר שעת-גורל ליישוב הסיכסוך, שעת-כושר אסטרו-נומית שבה כל גרמי-השמיים נמצאים במקום הנכון. בשעת-גורל דומה של הסכמה אמריקאית-סובייטית נודרה מדינת-ישראל. או הכירו בה שתי מעצמות-העל גם יחד. אחת שלחה לה סכף והשניה נשק.

אילו החמיצה ישראל את ההזדמנות ודחתה את הכרזת עצמאותה, יתכן כי חידוש המילחמה הקרה היה משנה את ההיסטוריה היהודית. אם תוחמין